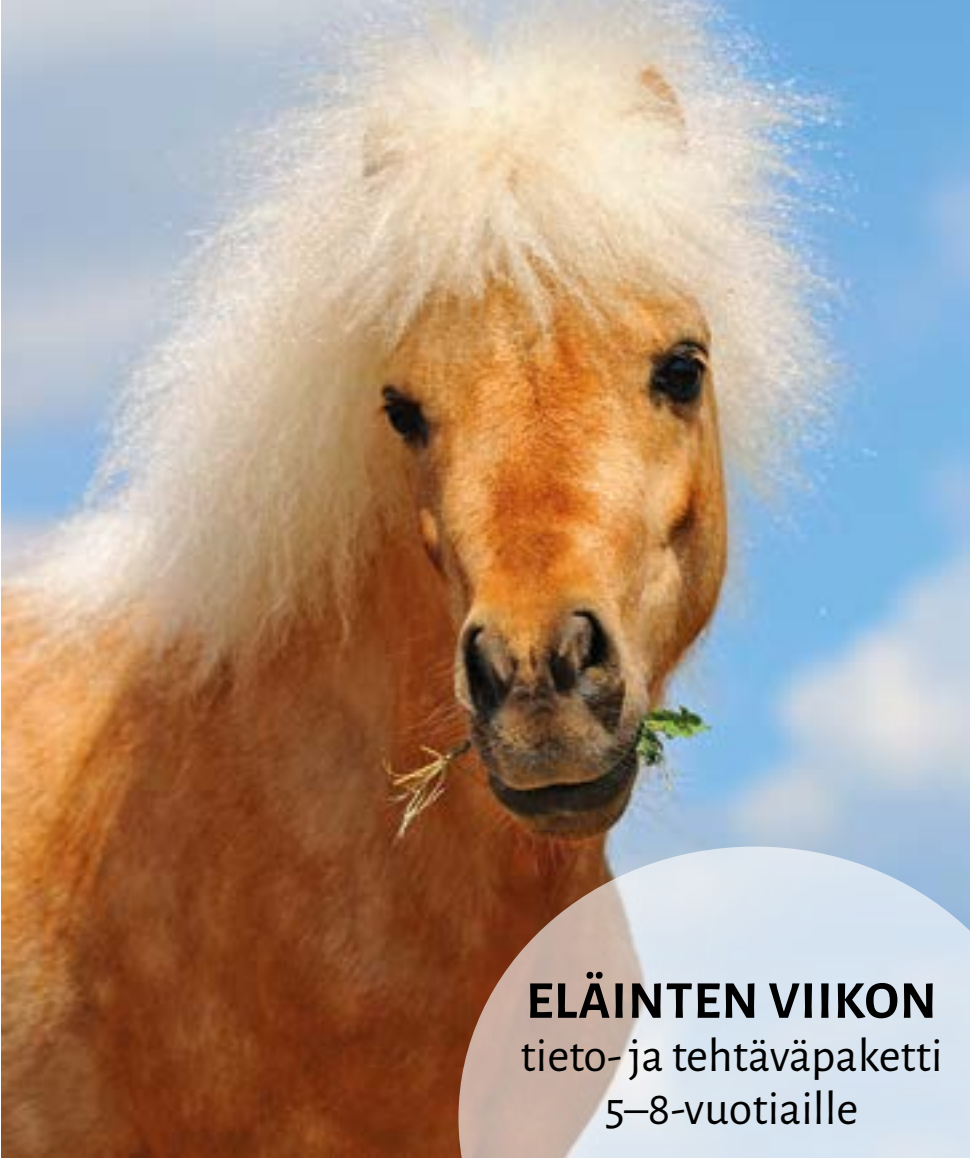
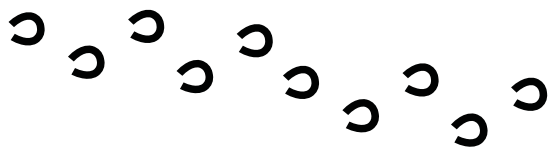

Ystävänä **HEVONEN**

ELÄINTEN VIIKON
tieto- ja tehtäväpaketti
5–8-vuotiaille

SISÄLLYS

4	Pieni hevossanasto
5	Hevonen on laumaeläin
6	Ihminen kesytti hevosen avukseen
7	Hevonen voi painaa yhtä paljon kuin pieni auto
8	Maailma hevosen silmin
10	Tehtävä: Yhdistä pisteet
11	Hevonen viestii äänillä, ilmeillä ja eleillä
12	Luottamus syntyy mukavista kokemuksista
13	Hevonen kertoo, kun sitä saa lähestyä
14	Hevoselle voi järjestää monenlaista puuhaa
15	Tehtävä: Etsi eroavaisuudet
16	Hevonen tarvitsee lajitovereita ja tilaa liikkua
17	Talli on hevosen koti
18	Hevoselle pitää olla kiltti
19	Hevonen on ruohonsyöjä
20	Sopivat varusteet eivät tee kipeää
21	Tehtävä: Auta eksynyttä hevosta
22	Voittaminen ei ole kilpailussa tärkeintä
23	Tehtävä: Yhdistä oikeat parit toisiinsa

Teksti:

Tuire Kaimio ja Minna Tallberg

Kuvat:

Pirita / Shutterstock (etukansi)
Marjo Kokkonen (sivu 3)
Minna Tallberg (sivut 5, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 20)
Anton Shelkovich / Shutterstock (sivu 6)
Suvi Elo (sivu 7)
Gadag / Shutterstock (sivu 13)
Sonja Holma (sivu 14)
Mark J. Barrett (sivu 22)
Smereka/Shutterstock (takakansi)

Ulkoasu ja kuvitus:

Sari Toivola

Julkaisija:

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten
liitto, 2016
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
www.sey.fi

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

ALKUSANAT

”HEVONEN ON ihmisen palvelijoista tärkein”, sanotaan. Hevonen on ollut ihmisen apuna vuosituhansien ajan ratsuna, kantojuhtana ja vetoeläimenä niin maatalon töissä kuin paikasta toiseen kuljettaessa. Suomalaisille hevonen on arvostettu kumppani. Erityinen side suomalaisten ja hevosen välille muodostui sodissa rintamalla, jossa hevonen oli ihmisen apuna ja ystävänä. Sotahevosille on pystytetty Suomessa jopa muistomerkkejä.

Hevosen kohtelu ei ole aina sen arvon mukaista. Vielä sata vuotta sitten oli tavallista, että sairaita ja vanhoja hevosia pidettiin kovassa työssä. SEY toimi jo tuolloin koko maassa auttaakseen kärsiviä hevosia.

Vähitellen hevosten pito parani ja niiden elämä ihmisten kanssa muuttui. Autojen ja koneiden yleistyessä hevosta ei enää tarvittu hoitamaan voimaa ja kestävyyttä vaativia töitä. Hevosten määrä romahti, mutta hevonen ei kadonnut ihmisen elämästä, vaan sen käyttö muuttui. Nyt hevosten määrä on taas kasvussa, koska harrastaminen hevosten kanssa on yhä suosittumpaa.

Tänä vuonna SEYn Eläinten viikon teemana on hevonen. Vaikka sadan vuoden takaiset ongelmat ovat onneksi jo historiaa, on hevosten pidossa ja kohtelussa edelleen ongelmia. Monille hevosille kärsimystä aiheuttavat muun muassa liikunnan ja lajitoverin puute, epäkelvot talliolosuhteet, kipua aiheuttava käsittely ja epäsopivat varusteet.

Hevosen pidossa on tärkeää miettiä, miten se saisi elää mahdollisimman hevosmaista elämää: liikkua ja laiduntaa, syödä tarjolla olevaa heinää, saada aivoilleen työtä, seurustella lajitoverien kanssa, olla terve ja tuntee olonsa turvalliseksi.

Onpa hevonen sitten oma, vuokrattu, ratsastuskoulun tai hoitohevonen on hevosen kanssa harrastavan tärkeää tarkistaa tietonsa hevosen tarpeista ja ystävällisestä kohtelusta. Tämä pitää paikkansa kaikkien eläinten kohdalla: tietoa eläinten tarpeista ja kyvyistä saadaan jatkuvasti lisää, ja omaa osaamista on tärkeää päivittää.

Tämän oppaan tarkoituksena on kertoa perusasioita hevosesta eläimenä ja hevosen kanssa toimimisesta.

Toivotamme iloisia hetkiä hevosten kanssa!

Maria Lindqvist

Maria Lindqvist

SEYn vs. toiminnanjohtaja

Tietoa ja tehtäviä:
hevostieto.fi

- ▶ **ASKELLAJIT** Hevosen erilaisia tapoja liikkua. Askellajeja ovat esimerkiksi käynti, ravi ja laukka.
- ▶ **JOUHET** Hevosen karkeat häntä- ja harjakarvat, jotka auttavat hevosta esimerkiksi pitämään sitä kesäisin kiusaavat hyönteiset loitolla.
- ▶ **KAVIO** Hevosen jalan kova alaosa, joka on samaa ainetta kuin ihmisen kynsi.
- ▶ **LOIMI** Hevosen selkään puettava peite, joka suojaa sitä esimerkiksi kylmältä, sateelta ja hyönteisiltä.
- ▶ **MANEESI** Ratsastushalli.
- ▶ **ORI** Uroshevonen.
- ▶ **PONI** Pienikokoinen hevonen.
- ▶ **RAIPPA** Merkinantoväline, joka tehostaa hevoselle annettua pyyntöä. Raipalla ei saa lyödä hevosta.
- ▶ **RUUNA** Leikattu eli ruunattu ori, joka ei enää voi lisääntyä.
- ▶ **SATULA** Hevosen selkään ratsastusta varten laitettava istuin.

- ▶ **SUKA** Puhdistusharja. Harjalla hoidetaan hevosen ihoa ja karvapeitettä. Lisäksi se voi vahvistaa ihmisen ja hevosen välistä suhdetta. Hevonen tulee harjata ennen varusteiden laittoa.
- ▶ **SÄKÄ** Hevosen selän korkein kohta, josta mitataan hevosen korkeus.
- ▶ **TAMMA** Naarashevonen.
- ▶ **TURPA** Hevosen pään alaosa, kuono, jossa on hevosen suu ja sieraimet. Turvassa on paljon herkkiä tuntokarvoja, joiden avulla hevonen aistii ympäristöään.
- ▶ **VARSA** Hevosen poikanen. Varsaksi kutsutaan kaikkia alle kaksi-vuotiaita hevosia.
- ▶ **VUOLU** Yleensä kengityksen yhteydessä tehtävä kavioiden lyhentäminen. Kavio kasvaa samalla tavalla kuin ihmisen kynsi. Liian pitkät kaviot aiheuttavat hevoselle kipua. Myös kengättömien hevosten kaviot on vuoltava säännöllisesti.

HEVOSET MUISTAVAT vuosienkin päästä, mistä löytyy vettä ja mitä kautta pääsee parhaiten petoja pakoon. Nuoret hevoset huomaavat pian, että kokeneiden hevosten perässä kannattaa kulkea.

HEVONEN ON LAUMAEÄLÄIN

Hevonen on lempeä laumaeläin, joka pitää syömisestä ja hevosystäviensä kanssa olemisesta. Kun hevosella on turvallinen olo, se on yleensä rauhallinen ja ystävällinen. Isokin hevonen voi säikähtää helposti, koska se on saaliseläin. Luonnossa petoeläimet siis saalistaisivat sitä ruoaksi.

IHMINEN KESYTTI HEVOSEN AVUKSEEN

Ihminen kesytti hevosen käyttöönsä noin 6 000 vuotta sitten. Hevosesta tuli ihmiselle tärkeä apu tuhansien vuosien ajaksi, sillä se on lempeä ja nopea oppimaan. Nykyään suurin osa hevosista on harrastekäytössä ja lemmikkinä.

Hevoselle on edelleen tärkeää päästä tekemään samoja asioita kuin luonnossa. Sen täytyy saada seurustella hevosystäviensä kanssa, liikkua vapaana ja syödä pitkin päivää.

ENNEN VANHAAN hevonen oli ihmisen apuna metsätoissa ja pelloilla. Nykyään työhevosia on hyvin vähän.

PIENI PONI painaa saman verran kuin iso sika.

HEVONEN VOI PAINAA YHTÄ PALJON KUIN PIENI AUTO

Hevosia on eri kokoisia. Pieniä hevosia kutsutaan poneiksi. Poneista pikkuruisimmat ovat täysikasvuisenkin vain polvenkorkuisia. Isoimmat hevoset taas ylettyvät liikennemerkkin korkeudelle ja voivat painaa jopa pienen henkilöauton verran.

TIESITKÖ?

HEVONEN EI ymmärrä, että ihminen on paljon pienempi kuin se itse, eikä se näe jalkojaan. Siksi hevonen voi vahingossa astua ihmisen varpaille.

MAAILMA HEVOSEN SILMIN

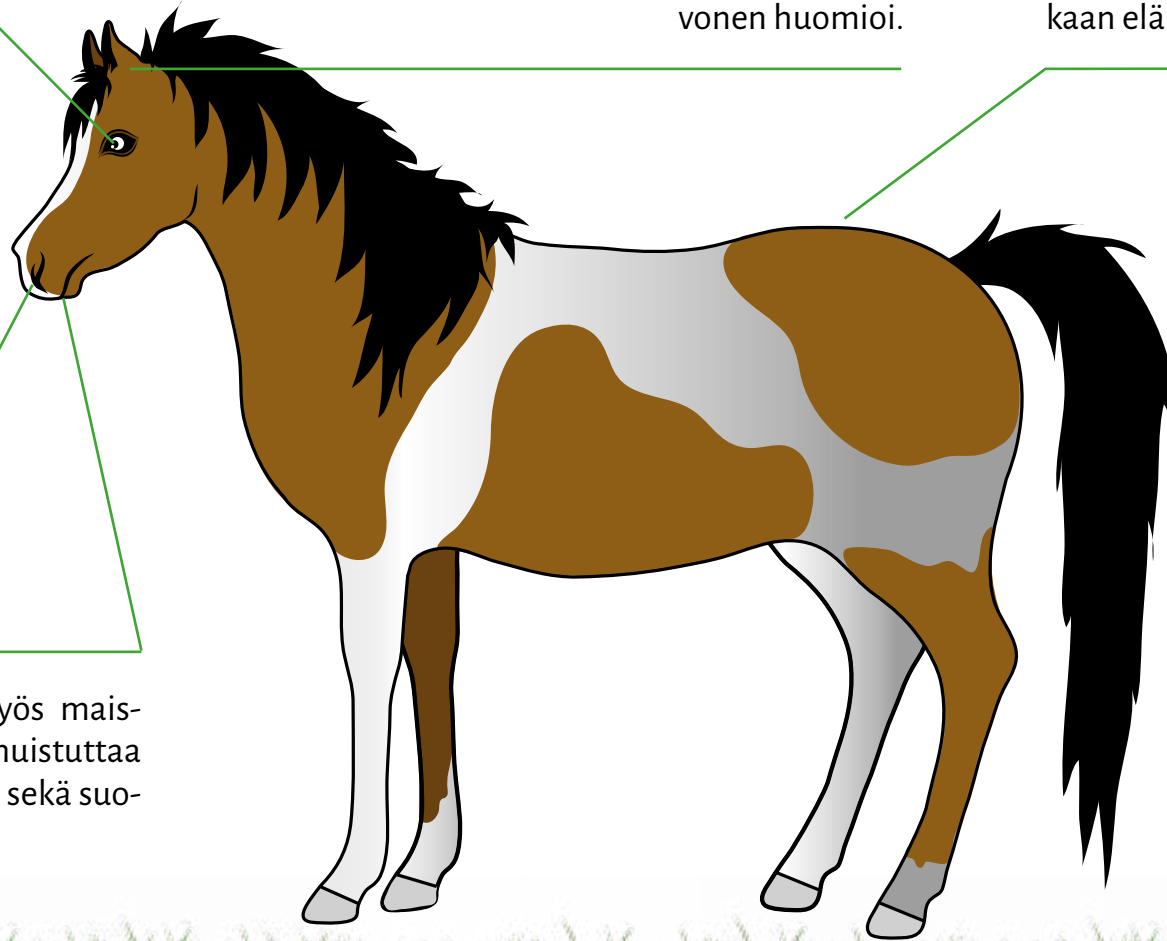
NÄKÖ Hevosen silmät ovat pään sivuilla, joten se näkee melkein joka puolelle. Jos hevonen haluaa nähdä tarkasti eteensä, se kohottaa päätään. Liikkeen se havaitsee hyvin, mutta muuten näkö ei ole kovin tarkka. Hevonen ei näe lainkaan punaista väriä.

HAJU Hevosilla on paljon parempi hajuaisti kuin meillä. Ne haistelevat toisiaan ja ihmisiä saadakseen selville, mitä näille kuuluu. Hajuaistista on apua myös sopivien ruokakasvien valinnassa. Hevonen kipristää turpaansa halutessaan saada tarkkaa tietoa hajusta.

MAKU Hevonen tutkii esineitä myös maistelemalla. Hevosen makuaisti muistuttaa omaamme. Hevoset pitävät yleensä sekä suoslaisesta että makeasta.

KUULO Hevonen kuulee tarkasti jopa kilometrien päästä tulevia ääniä. Hevosen korvat kääntyvät äänien suuntaan. Korvien suunnasta voi nähdä, mitä hevonen huomioi.

TUNTO Hevonen aistii kylmän ja kuumaa, kosketuksen ja tärinän. Se huomaa jopa kärpäsen laskeutumisen iholleen. Kosketa siis hevosta lempeästi. Suuri eläin tuntee kipua aivan kuten pienikin. Hevosta ei saa lyödä tai potkaista, kuten ei muitakaan eläimiä tai ihmisiä.

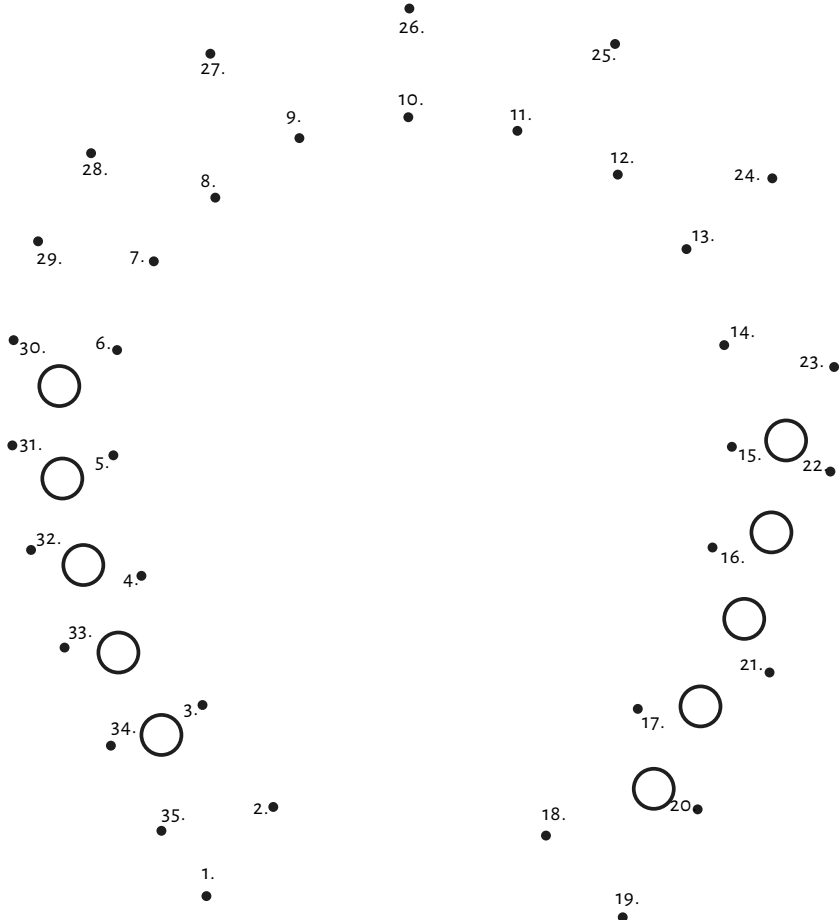

Lue lisää hevosen maailmasta
hevostieto.fi

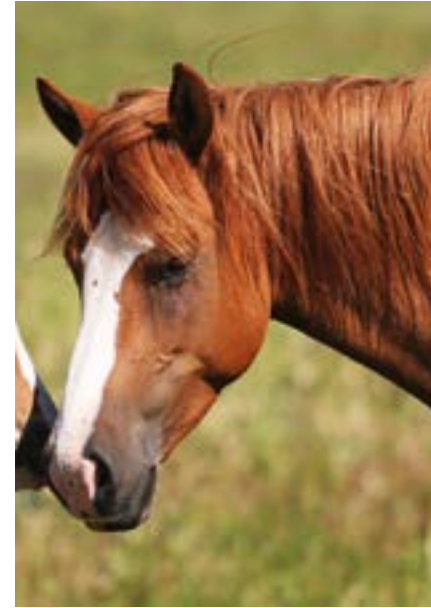
Tehtävä Yhdistä pisteet

Tehtävien ratkaisut:
hevostieto.fi ➔

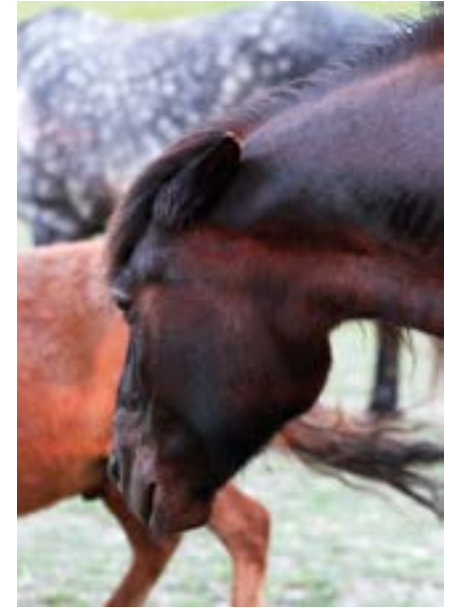
Yhdistä pisteet numerojärjestyksessä.
Tunnistatko, mitä kuva esittää?

Tämä hevonen on tyytyväinen.

Tämä hevonen on suuttunut.

HEVONEN VIESTII ÄÄNILLÄ, ILMEILLÄ JA ELEILLÄ

Hevonen hirnuu, hörisee ja pärskii. Toisilleen vieraat hevoset haistelevat toisiaan ja saattavat vinkua kovaa.

Hevonen viestii kuitenkin eniten eleillään ja ilmeillään. Hevosella on isot korvat, joita se voi liikuttaa eri suuntiin. Silmistä näkee, onko hevonen peloissaan vai rauhallinen.

Tee lisää tehtäviä osoitteessa
hevostieto.fi

LUOTTAMUS SYNTYY MUKAVISTA KOKEMUKSISTA

Katso hevosen ilmeitä ja liikkeitä erilaisissa tilanteissa. Ne kertovat siitä, mistä hevonen pitää ja mistä se ei pidä. Mukavia asioita kokenut hevonen tulee yleensä ihmistä vastaan ja lähtee mielellään hänen mukaansa.

Tämä hevonen on utelias ja ystävällinen.

Näin kiukkuisen hevosen lähelle ei kannata mennä.

TIESITKÖ?

HEVONEN KERTOO eleillään, jos kaikki ei ole hyvin. Silloin kannattaa miettiä, mikä hevosen olon tekee kurjaksi. Jos tilannetta ei korjata, saattaa hevonen rynnätä pakoon tai puolustautua.

HEVOSIA TARKKAILEMALLA oppii niistä eniten. Jos näet laitumella tai tarhassa keskenään olevia hevosia, pysähdy seurailemaan niiden puuhia aidan toiselta puolelta.

HEVONEN KERTOO, KUN SITÄ SAA LÄHESTYÄ

Kun lähestyt hevosta, tarkkaile sen eleitä. Hevonen kertoo eleillään, miltä siitä tuntuu. Kun hevonen kääntää päänsä pois, pysähdy hetkeksi. Muuten hevosen täytyy pyytää sinua pysähtymään suuremmin elein. Kun hevonen katsoo sinua taas, voit mennä lähemmäs.

MONET HEVOSET pitävät harjaamisesta ja muusta rapsuttelusta. Yhdessä puuhailu parantaa ihmisen ja hevosen suhdetta.

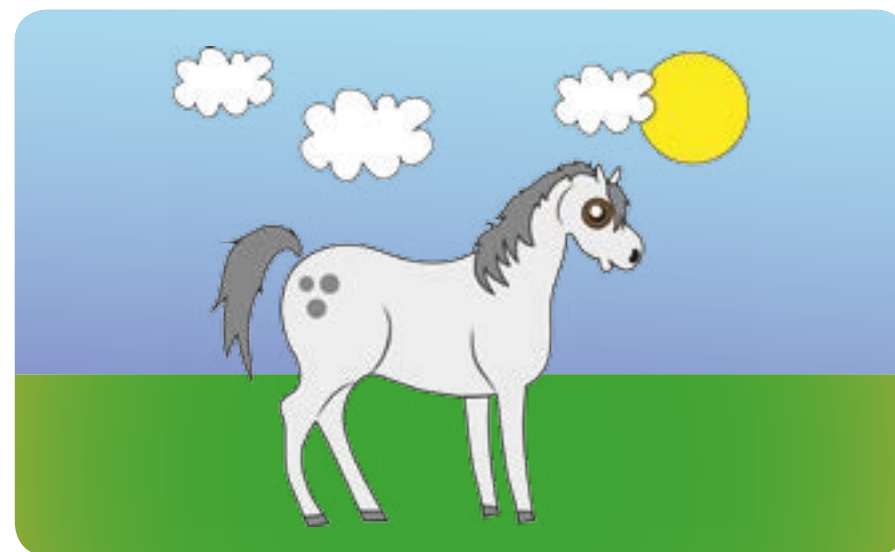
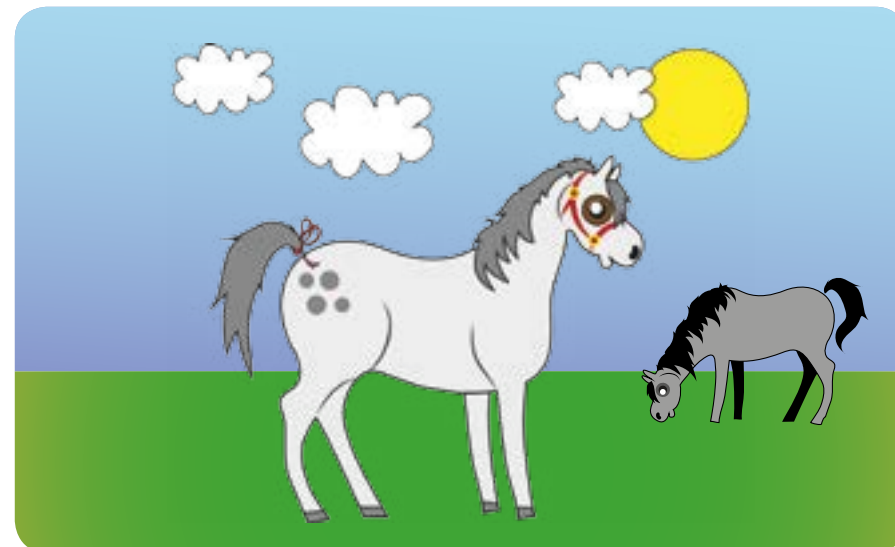
HEVOSELLE VOI JÄRJESTÄÄ MONENLAISTA PUUHAA

Hevosen kanssa voi tehdä paljon muutakin kuin ratsastaa. Hevosen voi opettaa vetämään kärriä ja sitä voi vaikka taluttaa metsäpolulla. Hevoselle voi järjestää puuhaa tuomalla sille oksia järsittäväksi tai vaikka jalkapallon ihmeteltäväksi.

Jotkut hevoset osallistuvat ihmisen kanssa erilaisiin kilpailuihin. Jos hevonen saisi valita, se olisi kuitenkin todennäköisesti aina tuttujen hevosystäviensä kanssa.

Tehtävä Etsi eroavaisuudet

Näissä kahdessa kuvassa on viisi eroavaisuutta. Löydätkö ne?

AIKUISILLA hevosilla on yleensä paras ystävä, jonka kanssa ne liikkuvat lähikäin ja rapsuttelevat toisiaan hampaillaan.

HEVONEN TARVIKSEE LAJITOVEREITA JA TILAA LIIKKUA

Ennen auton keksimistä ihminen käytti hevosta kulkuvälineenä. Silloin hevosia pidettiin seisomassa paikallaan. Siten ne olivat kätevästi saatavilla matkantekoa varten.

Nykyisin ymmärretään, että hevonen ei voi hyvin yksin eikä seistessään pitkiä aikoja paikallaan. Hevosen pitää päästä joka päivä ulos liikkumaan vapaasti ja tapaamaan lajitovereitaan eli muita hevosia.

TALLI ON HEVOSEN KOTI

Hevonen asuu usein karsinassa eli tallissa olevassa pienessä aitauksessa. Hyvässä karsinassa on näköyhteys muihin hevosiin. Karsinassa asuvan hevosen täytyy viimeistään päivällä päästä ulos muiden hevosten kanssa.

Hevonen voi asua myös pihatossa. Pihattotallissa on tilava aitaus ja suoja, jonne hevoset voivat halutessaan mennä suojaan tuulelta ja hyönteisiltä. Pihatossa keskenään ystävälliset hevoset saavat olla yhdessä ja voivat liikkua sisään ja ulos silloin kun haluavat.

VERTAA sivun kuvia keskenään. Kummassa tallissa hevonen viihtyisi parhaimmin?

HEVOSELLA on hyvä muisti. Se pitää sellaisista ihmisistä, jotka kohtelevat sitä hyvin.

HEVOSELLE PITÄÄ OLLA KILTTI

Ihmisen pitää olla hevoselle kiltti. Hevosta ei saa lyödä tai potkia, kuten ei mitään muutakaan eläintä. Isoonkin eläimeen sattuu. Jos hevosta pelottaa, se voi yhtäkkiä loikkia tai potkia. Siksi hevosten lähellä toimitaan aina rauhallisesti. Nopeat liikkeet, juoksentelu ja kovat äänet pelottavat niitä.

HEVOSELLE voi antaa heinää verkon läpi hitaasti syötäväksi. Silloin hevonen ei liho niin herkästi.

HEVONEN ON RUOHONSYÖJÄ

Ruoho on hevosen tärkeintä ruokaa. Kesällä hevoset pääsevät yleensä syömään ruohoa suoraan maasta eli laiduntamaan. Talvea varten ruohoa säilötään, jolloin siitä tulee heinää. Heinää pitää saada usein, sillä hevosen maha tulee kipeäksi, jos hevonen on koko päivän tai yön syömättä.

Hevosella täytyy aina olla raikasta vettä tarjolla. Hevonen juo kesäkuumalla jopa kuusi ämpärillistä päivässä.

Tehtävä Piirrä hevoselle koti, jossa se viihtyy. Hevonen voi olla laitumella, mukavassa tallissa tai muussa paikassa, jossa sen on hyvä olla. Onko hevonen yksin, vai onko sillä lajitovereita seuranaan?

KUOLAIN VOI aiheuttaa vaurioita hevosen suuhun. Kuolaimettomat suitset ovat usein hyvä vaihtoehto hevosen ohjaamiseen.

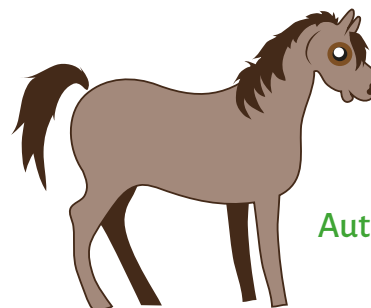

SOPIVAT VARUSTEET EIVÄT TEE KIPEÄÄ

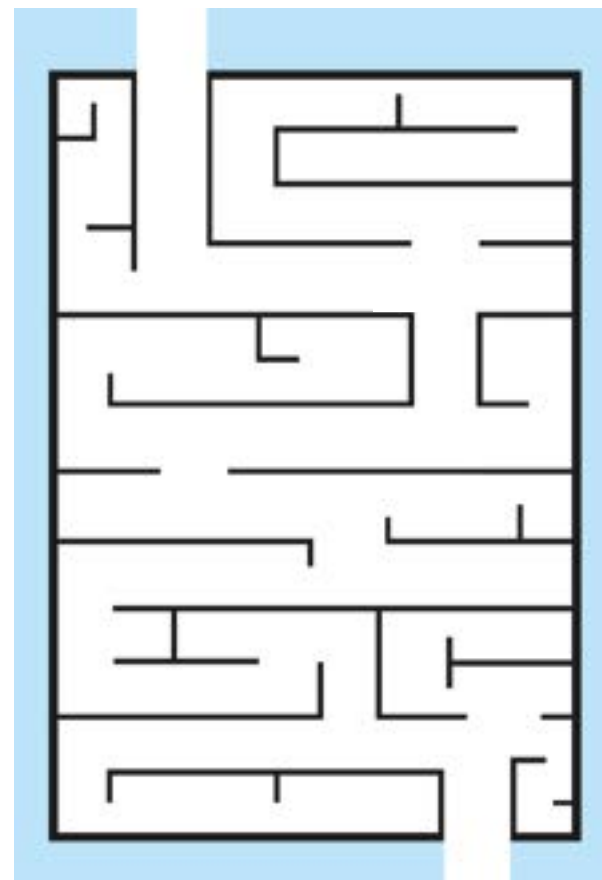
Epäsopivat varusteet voivat aiheuttaa hevoselle kipua. Sen takia varusteiden valinnassa täytyy olla tarkkana.

Ratsastuksessa käytetään useimmiten satulaa. Satulan avulla ihmisen paino jakautuu hevosen selässä suuremmalle alueelle kuin ilman satulaa, eikä hevosen selkä kipeydy niin helposti. Satulan tulee ehdottomasti olla hevoselle sopiva, kuten kenkien ihmiselle.

Tehtävä Auta eksynyttä hevosta

Autu eksynyt hevonen takaisin pihattoon.

Tehtävien ratkaisut: hevostieto.fi

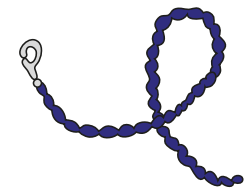
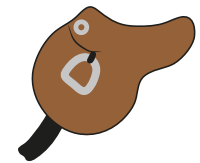
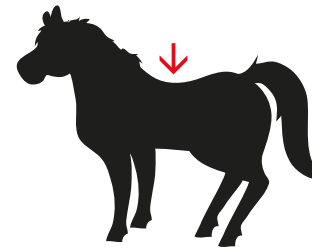
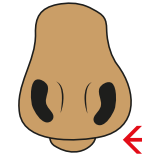
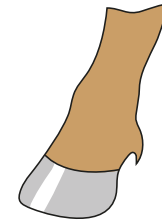
KAIKESSA hevosen kanssa toimimisessa täytyy huomioida hevosen hyvinvointi.

VOITTAMINEN EI OLE KILPAILUSSA TÄRKEINTÄ

Hevosten kanssa kilpaillaan paljon. Ravihevoset kilpailevat raviradalla juosten. Ratsuhevoset hyppäävät esteitä ja tekevät kouluratsastuksessa erilaisia liikesarjoja.

Kaikissa eläinkilpailuissa on tärkeää, että eläinkin viihtyy ja voi hyvin. Vaikka ihminen haluaisi kovasti voittaa, se ei saa johtaa hevosen huonoon kohteluun.

Tehtävä Yhdistä oikeat parit toisiinsa

TÄMÄ VIHKONEN on 5–8-vuotiaille suunnattu tieto- ja tehtäväpaketti vuoden 2016 Eläinten viikon teemasta, hevosesta. Aineistoa voi käyttää usean eri oppiaineen tunnilla ja myös pohjustuksena laajemmalle eläinaiheiselle keskustelulle. Jos lapsi ei vielä lue itse, voi aikuinen lukea opasta ääneen.

Kouluopetuksen lisäksi aineisto sopii käytettäväksi muun muassa luonto- ja eläinkerhoissa, partiossa tai 4H-toiminnassa. Oppaan ovat kirjoittaneet eläintenkouluttajat **Tuire Kaimio** ja **Minna Tallberg**. Vihkosta voi tilata maksutta osoitteesta sey@sey.fi. Lisää tietoa ja tehtäviä löytyy osoitteesta hevostieto.fi

Eläinten viikko on vuosittain 4.–10. lokakuuta vietettävä teemaviikko, jonka ensimmäinen päivä on kansainvälinen Eläinten päivä. Suomessa Eläinten viikkoa on vietetty SEYn aloitteesta vuodesta 1959 lähtien.

